

KONFERENCE SLEZSKÉ DNY PREVENTIVNÍ MEDICÍNY 2015

Konference Slezské dny preventivní medicíny se ve dnech 11. –13. března 2015 konala již po patnácté, počet účastníků opět přesáhl číslo 250. Všechny její ročníky, tedy i letošní, byly charakteristické svým multioborovým zaměřením a výběrem aktuální nosné tematiky. Pro 15. ročník bylo v souvislosti s výskytem Eboly vybráno téma vysoce nebezpečných nákaz, kterým byl věnován program prvního dne.

Konferenci slavnostně zahájila MUDr. Helena Šebáková, ředitelka Krajské hygienické stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě, která přivítala všechny zúčastněné a předala slovo významným hostům. Opět se na půdě konference povedlo zorganizovat setkání hlavních hygieniků Polska, České republiky a Slovenska. MUDr. Vladimír Valenta, Ph.D., hlavní hygienik ČR, dr. Marek Posobkiewicz, hlavní hygienik Polska a prof. MUDr. Ivan Rovný, Ph.D., MPH, hlavní hygienik Slovenska, seznámili přítomné s aktuálním děním v hygienické službě jednotlivých zemí. MUDr. Šebáková dále hovořila o Strategii zdraví 2020 a řešení VNN v rámci činnosti KHS. Toto sdělení bylo úvodem k následujícímu bloku prezentací.

Vysoce nebezpečné nákazy (VNN)

Vedoucí kanceláře WHO MUDr. Alena Šteřlová, Ph.D. referovala o epidemii Eboly v západní Africe, vyzdvihla nutnost vytvoření infrastruktury a vhodné komunikace v postižených komunitách. Seznámila účastníky s výzkumem očkovací látky proti Ebolě a s testováním nových vakcín ChAD 3 a rVSV-Ebov. Dle WHO by při očkování bylo postupováno systémem kruhové vakcinace, tj. očkování osob, které byly v kontaktu s nemocným. Na toto téma navázala přednáška MUDr. Jany Prattingerové (KHS Liberec), která se týkala celého procesu zvládání epidemie v Africe, počtu případů a počtu úmrtí. Doc. MUDr. Luděk Rožnovský, CSc. z Fakultní nemocnice v Ostravě popsal klinické příznaky Eboly, možné léčebné postupy a poukázal na problematiku pozdního příjmu pacientů. Mgr. Teresa Walga, okresní hygienička z Cieszyna (Polsko), seznámila posluchače s kazuistikou prvního nepotvrzeného podezření na onemocnění Ebolou v Polsku, včetně opatření přijatých pro případ příjezdu osob cestujících z epidemiologických oblastí výskytu Eboly.

Velmi zajímavé zkušenosti včetně fotografické dokumentace a videa z cvičení Ebola 2014 ve FN Ostrava přednesl MUDr. Stanislav Jelen (FN Ostrava). Cvičení s názvem „Pacient s podezřením na Ebolu ve zdravotnickém zařízení“ bylo zdokumentováno po jednotlivých časových úsecích, tak jak postupně probíhalo. Kromě pozitivních výsledků cvičení byly zmíněny i možnosti ke zlepšení zvládání těchto závažných situací.

Kpt. Ing. Petr Adamus následně představil činnost jednotek Hasičského záchranného sboru ČR (HZS) v souvislosti s VNN. Zmínil postupy dekontaminace, používané přípravky i osobní ochranné prostředky. Při dekontaminaci v ohnisku nákazy působí rovněž orgány ochrany veřejného zdraví (KHS), které situaci vyhodnocují a rozhodují o následném postupu dekontaminace. Průběžnou dekontaminaci pak provádí HZS a konečnou Zdravotní ústav.

Dalším původcem závažných humánních infekcí jsou koronaviry, o kterých hovořila MUDr. Havlíčková (SZÚ Praha). Jedná se o velké, obalené, geneticky nestabilní viry se specificky organizovaným genomem a vyšší mutační rychlostí. Patří sem např. SARS CoV, který způsobuje rychle progredující pneumonie, MERS CoV vyvolávající pneumonie a renální selhání. Mezi jejich přenašeče patří zejména netopýři. V ČR je pro případ výskytu koronaviru připravena nemocnice na Bulovce.

Blok přednášek zakončil plk. MUDr. Aleš Rybka z Odboru biologické ochrany Těchonín, který prezentoval využití tohoto centra pro případ VNN. Těchonín se v říjnu 2014 stal registrovaným poskytovatelem zdravotnických služeb. Má k dispozici veškerý potřebný materiál, ambulantní i lůžkovou část, laboratoř, karanténu až pro 100 osob, izolaci. Provádí výcvik pracovníků pro případ výskytu VNN.

Soubor přednášek s tematikou VNN byl jasným důkazem vzájemné spolupráce všech zúčastněných stran a zároveň poukázal na nutnost dobře nastavené komunikace, vytvoření standardních postupů a nezbytnost jejich pravidelného nácviku.

Infekční epidemiologie – kazuistiky

Odpolední program byl zaměřen na případy výskytu infekčních onemocnění. Úvodní slovo dostala MUDr. Irena Martinková (KHS Ostrava), která hovořila o unikátní, doposud nepublikované, opakované a perzistující nákaze *L. micdadei* a *L. pneumophila* u pacienta s leukémií v průběhu tří let. Dalšími zajímavými případy byly epidemie virové hepatitidy A v Libereckém kraji, epidemie norovirových gastroenteritid v domově mládeže na Zlínsku a případy klíšťové encefalitidy v kraji Vysočina související s konzumací syrového kozího nebo kravského mléka. Prevencí v těchto případech je tepelná úprava mléka, imunizace koz v endemické oblasti a očkování. Blok byl doplněn novými možnostmi laboratorní diagnostiky bakteriálních kmenů a jejich toxinů. Mgr. Eva Krejčí (ZÚ Ostrava) seznámila posluchače s identifikační analýzou hmotnostních spekter metodou MALDI-TOF MS.

Preventivní programy

Posledním programem prvního dne konference byly preventivní programy. Mgr. Veronika Rechtoríková z Trnavské univerzity představila studii týkající se behaviorálních determinant zdraví u žáků základních škol ve vybraných městech na Slovensku. Studie proběhla v roce 2013 mezi žáky 6. – 9. tříd a týkala se hmotnosti, BMI, frekvence konzumace snídaní, obědů a vybraných druhů potravin. Další projekt s názvem „Věnujte se prevenci, zaháníte nemoci“, který prezentovala MUDr. Michaela Trnková (SZÚ Praha), je zaměřen na prevenci rakoviny prsu a varlat. Podstatou je seznámit cílovou skupinu (žáci a studenti ve věku 14–19 let) s danou problematikou, zvýšit úroveň jejich znalostí a vysvětlit princip samovyšetření. Druhý projekt nese název „Zdravý zoubek“. Jedná se o zdravotní výchovu dětí ve věku 4–6 let formou interaktivních lekcí a formou divadelního představení zaměřených na vznik zubního kazu, správnou výživu, nekouření a ústní hygienu.

Závěrečné slovo dne dostal dr. Grzegorz Hudzik, kraj-
ský hygienik z Katowic (Polsko), na téma preventivní
a propagační akce, které provádí hygienická služba v Pol-
sku na základě epidemiologických dat a výsledků kontrol.

Posterová sekce

Stalo se již tradicí, že v rámci této sekce mají autoři
možnost krátce představit svůj poster a odpovědět na
případné dotazy. V průběhu jedné až dvou hodin byly
posluchači seznámeni s obsahem 17 sdělení týkajících
se např. spotřeby ovoce a zeleniny, významu pohybové
aktivity, požadavků na značení alergenů v potravinách,
rizik z pracovního prostředí. Několik posterů bylo za-
měřeno na karcinogenní onemocnění, HIV, svrab. Ne-
chyběla ani problematika výskytu komárů a čistoty vody
v řece Ostravici.

Bezpečnost potravin a význam výživy pro zdra- ví člověka

Problematika výživy jak z hlediska bezpečnosti po-
travin, tak i z hlediska správných stravovacích návyků
naplnila dopolední program druhého dne konference.

Mgr. Svatava Bischofová informovala o novém pro-
jektu Centra zdraví, výživy a potravin SZÚ Praha s ná-
zvem NUTRIVIGILANCE CZ. Podstatou projektu je sběr
dobrovolných informací od občanů o nežádoucích
zdravotních reakcích po konzumaci vybraných druhů
potravin. Výsledky analýzy těchto dat pak budou pod-
kladem pro preventivní a nápravná opatření. Dalším
projektem SZÚ Praha je HYGIMON zabývající se mo-
nitoringem hygienické a zdravotní nezávadnosti potra-
vin. Projekt je tvořen několika subsystémy zaměřenými
na kontaminaci prostředí a pitné vody, dietární expozi-
ci lidského organismu chemickým látkám z potravino-
vých řetězců, monitoringem přívodu nutrientů a sledo-
váním výskytu potravin na bázi geneticky modifikova-
ných organismů.

Následující prezentace se týkala podmínek růstu to-
xinogenních plísní v potravinách a tvorby mykotoxi-
nů, a to v souvislosti se změnami klimatu a globálním
oteplováním. Poslední přednáška tohoto bloku poskyt-
la nové informace o značení lihu, vyplývající ze zákona
č. 307/2013 Sb., v platném znění. Zákon přináší zásad-
ní změny, které se v různém rozsahu týkají výrobců, do-
vozců, ale i prodejců lihu a lihovin. Důležitou změnou je
například povinné značení spotřebitelského balení kon-
trolní páskou od 0,06 litru (doposud od 0,2 l) do obje-
mu 1 litru nebo 3 litrů, pokud se jedná o nádobu vyro-
benou ze skla (v minulosti bylo možné používat 6 litro-
vé plastové obaly pro opakované naplnění). Byl zaveden
nový vzor kontrolní pásky, pravidla pro registraci osob
povinných značit líh, nová pravidla pro rozlévání liho-
vin v restauračních zařízeních.

Druhý soubor prezentací v oblasti výživy zaháji-
la MUDr. Alena Vánová (KHS Středočeského kraje),
která podala zprávu o zdraví obyvatel Středočeské-
ho kraje. Projekt podpory zdraví 2014 v Jihomorav-
ském kraji „Nakupujeme zdravě a chytře“ představi-
la Mgr. Michaela Trnková (SZÚ Praha). Cílem pro-
jektu bylo formou interaktivní soutěžní hry žáky se-
známit se zásadami správné výživy, naučit je základ-
ním aspektům uchovávání potravin a správným hy-
gienickým návykům. Zajímavý projekt SZÚ „Zdra-
vá školní jídelna“ byl realizován na podporu nutrič-

ně kvalitní a vyvážené stravy ve školách (Mgr. Ale-
xandra Košťálová).

V závěrečné přednášce Vliv výživy na prevenci a vznik
nádorových onemocnění MUDr. Helena Kollárová (LF
UP Olomouc) zdůraznila multifaktoriální etiologii ná-
dorových onemocnění, kde výživa jako součást životní-
ho stylu, se podílí na jejich vzniku od 10 do 75 %. K zá-
kladním doporučením prevence vzniku nádorových one-
mocnění patří kromě správné výživy, dodržování nor-
mální tělesné hmotnosti a pravidelná pohybová aktivita.

Zdraví a prostředí

Pravidelnou součástí programu konference je blok pre-
zentací věnovaných problematice pracovního a venkov-
ního prostředí. Nejinak tomu bylo i letos, kdy byla za-
řazena sekce Zdraví a prostředí, probíhající v odpoled-
ním programu druhého a dopoledním programu třetího
konferenčního dne. Tuto odbornou část zahájil příspě-
vek doc. MUDr. Evžena Hrnčíře, CSc., MBA (UK Pra-
ha) na málo frekventované téma zdravotních rizik spoje-
ných s pobytem a prací v hyperbarickém prostředí. Pre-
zentace poskytla přehled o možném výskytu onemocnění
u potápěčů, pacientů léčených v hyperbarických ko-
morách formou hyperbarické oxygenoterapie nebo per-
sonálu obsluhujícího tyto komory. Prof. MUDr. Pelclo-
vá, CSc. (1. LF UK Praha) seznámila posluchače s vý-
sledky studií provedených v oblasti biologických účinků
nanočástic u člověka. Studiemi bylo zjištěno objektiv-
ní snížení plicních funkcí a zvýšení prozánětlivých cy-
tokinů po expozici. Měření nanočástic se v pracovním
prostředí prozatím neprovádí, chybí legislativa. Jednou
z možností je využití neinvazivní a neobtěžující metody
monitorování nanočástic v kondenzátu vydechaného
vzduchu pracovníka před a po pracovní směně. Prezen-
tace MUDr. Michaela Víta, Ph.D. (SZÚ Praha) se věno-
vala pracovním rizikům vlivu biologických činitelů při tří-
dění odpadů. V souvislosti se zvyšováním množství od-
padů existuje potenciálně vyšší riziko vzniku infekčních
a alergických nemocí. Jednou z možností sledování biolo-
gických činitelů je například stanovení endotoxinů nebo
stanovení počtu kolonií v bioaerosolu. Další příspěvky
z laboratorního prostředí seznámily přítomné s využi-
tím skenovacího elektronového mikroskopu při identi-
fikaci azbestových vláken a možnosti hodnocení rizika
a míry expozice aerosolům vznikajícím při technologii
výroby kompozitů, při svařování nebo vypalování oceli.

Problematicu vnitřního prostředí komentoval RNDr.
Bohumil Kotlík, Ph.D. Vyhláška č. 6/2003 Sb. je v plat-
nosti již 12 let a nereaguje na aktuální problémy (dle
WHO zejména benzen, acetaldehyd, radon). Problémem
je také azbest a minerální vlákna či aktivní nátěry s na-
nočásticemi. Je proto nutné novelizovat tuto vyhlášku
na základě široké odborné diskuze. Hodnocení kvality
vzduchu v interiérech podala MUDr. Ivana Holcátová,
CSc. (UK Praha). Současným trendem je snižovat ener-
getickou náročnost budov. Budovy se zateplují, utěsňe-
ná neotevírává okna znemožňují přirozenou infiltraci
vzduchu, zvyšuje se obsah CO₂. Nedostatečná výměna
vzduchu, nedostatek kyslíku vedou k únavě, ospalosti,
zvyšuje se možnost vzniku plísní, které následně způ-
sobují zápach, poruchy dýchání, astmata, tzv. syndrom
nemocné budovy. Zajímavý příspěvek zazněl na téma
výskytu legionelóz z obytných komplexů. Novým tren-
dem jsou tzv. apartmánové domy (byty), které nejsou ce-

loročně obývané, voda v systému stagnuje, což představuje závažné zdravotní riziko.

Poslední přednáškou PhDr. Mgr. Jeronýma Klimeše, Ph.D., na zcela odlišné, ale velmi poučné téma – „Komunikace s problémovými klienty“, byla konference ukončena.

Děkujeme společnosti Lázně Darkov a.s., sponzorům, aktivním přednášejícím a všem zúčastněným za přízeň a podporu této odborné akce, na které zaznělo více než 50 sdělení.

15. ročník konference opět poukázal na aktuální problémy současnosti, od možného výskytu vysoce nebez-

pečných nákaz, přes spolupráci všech složek při jejich zdolávání až po nutnost změn v životním stylu jako jednu z možností prevence vzniku civilizačních onemocnění. Byla nastíněna řada otázek a problémů týkajících se vnitřního i pracovního prostředí. Doufáme, že odborný i společenský program uspokojil všechny účastníky konference a těšíme se na příští setkání.

*Za organizační výbor
MVDr. Renáta Brablcová*